

Silkeborg Kommune – Nærmiljøprojekt Århusbakken

Indbyggertal	Ca. 97.400
Formål og pejlemærker	Formålet er at øge trivsel, lighed i sundhed og sammenhængskraften i lokalsamfundet.
Indsatsområder og målsætninger	<ol style="list-style-type: none"> 1. Venskaber og fællesskaber Målsætning: Alle børn, unge, voksne og ældre er en del af et fællesskab. 2. Forældredeltagelse Målsætning: Forældre deltager aktivt i deres børns hverdag - både i daginstitution, skole og fritiden. 3. Sundhed og trivsel Målsætning: Borgere oplever en bedre mestring af egen sundhed og trivsel. 4. Det gode ungeliv Målsætning: Unge oplever, at de har ressourcer, der kan anvendes både i et uddannelsesliv, arbejdsliv og fritidsliv.
Steder	Århusbakken. Der har tidligere været nærmiljøprojekter i landsby-områderne Thorning og Fårvang.
Målgrupper	Børn, unge, voksne og ældre
Politiske udvalg	Arbejdsmarkedsudvalget, Børne- og ungeudvalget og Sundheds- og ældreudvalget finansierer indsatsen sammen. Sundheds- og ældreudvalget har det politiske ejerskab over projektet.
Kommunal organisering	Styregruppen er sammensat af den lokale skoleleder, den lokale daginstitutionsleder, leder af Ungdommens Uddannelsesvejledning, leder af Udvikling og forebyggelse (Sundheds- og omsorgsafdelingen), leder af Pædagogisk praksis og læring (Skoleafdelingen), teamleder i Familierådgivningen samt direktører i to boligorganisationer, der har almene boliger i området. Leder i skoleafdelingen er projektejer og en projektleder er frikøbt af Sundheds- og Omsorgsafdelingen.
Lokal organisering	Der er ansat en projektmedarbejder, som er finansieret delvis af boligorganisationerne og delvis af Silkeborg Kommune. Halvdelen af tiden bruger vedkommende som social brobygger. Den anden halvdel bruger medarbejderen sammen med projektlederen på at igangsætte initiativer i samarbejde med lokale aktører. Der er etableret et lokalt samarbejdsforum, hvor lokale kommunale og frivillige aktører mødes 4 gange om året for at koordinere tiltag og drøfte mulige aktiviteter og udfordringer i lokalområdet.
Data	<ul style="list-style-type: none"> » Registerdata såsom tilknytning til arbejdsmarkedet, uddannelsesniveau, civilstatus, to-sprogethed, familiesager, børnevægt, trivselsmålinger samt befolkningsundersøgelsen Hvordan har du det? er med til at udvælge lokalområdet. » Der blev gennemført en spørgeskemaundersøgelse i lokalområdet, hvor borgerne blev spurgt til de fire indsatsområder og om idéer til mulige indsatser.

Indsatsbeskrivelse	<p>Et nærmiljøprojekt er et projekt, der udvikles, eksekveres og forankres i samarbejde med borgere samt kommunale og frivillige aktører i et afgrænset lokalsamfund med udgangspunkt i de ressourcer, udfordringer og muligheder, der findes lige præcis i dette område.</p> <p>Det er borgere og lokale aktører, der sammen med projektorganisationen udvikler og iværksætter de aktiviteter, der kan være med til at styrke borgernes trivsel, sundhed og oplevelsen af sammenhængskraft. Samtidigt kan et nærmiljøprojekt være med til at løfte nogle af de dagsordner, målsætninger og strategier, de forskellige forvaltningsområder har, hvor de kan omsættes til konkrete pilotafprøvninger i lokalområdet.</p>
Eksempler på aktiviteter	<ul style="list-style-type: none"> » Kaffe på kanden – et uforpligtende fællesskab for voksne udenfor arbejdsmarkedet. » Etablering af et udeområde for og med unge i lokalområdet. » Fællesspisning. » Mandeklub.
Ressourcer	<p>De tre involverede politiske udvalg i Silkeborg Kommune har sammen finansieret midler til en deltidsprojektleder, en deltidsprojektmedarbejder/social brobygger samt aktivitetsmidler til en 3-årig indsats.</p> <p>De to involverede boligorganisationer har finansieret en deltidsprojektmedarbejder/social brobygger.</p>
Varighed	2018 – 2021 (Indsatsen blev forlænget)
Kontaktoplysninger	Projektleder Vanja Horvat Pedersen, vhp@silkeborg.dk

Silkeborg Kommune – Nærmiljøprojekt Århusbakken

” Der har været en hel masse af de her uregerlige problemer, som de her lokalsamfundsindsatser kan være med til at løse. Og det tværgående samarbejde er på en måde nemmere på det lokale plan, hvor vi får set på helheder og sammenhænge.

Sektionsleder, Silkeborg Kommune

Politikerne ønsker mere lighed i sundhed

I 2010 udmøntede Sundhedsstyrelsen puljen 'Forebyggelsesindsatser i nærmiljøet', og da det var blevet tydeligt for både politikere og embedsmænd, at der var stor geografisk ulighed i sundhed i Silkeborg Kommune, blev puljen søgt. Der blev søgt til indsatser i både et bynært område primært med almene boliger og et landsbyområde beliggende langt fra Silkeborg by. Sundhedsstyrelsen ville dog kun støtte ét af lokalområderne, så de lokale byrådspolitikere besluttede selv at finansiere nærmiljøprojektet i landsbyområdet. Frem til i dag har der været tre kommunalt finansierede nærmiljøprojekter i tre forskellige lokalsamfund i Silkeborg Kommune. Hvert nærmiljøprojekt har været omkring fire år.

Formålet med at iværksætte og finansiere nærmiljøprojekter har fra politisk side været at skabe mere lighed i sundhed i udvalgte lokalsamfund, hvor der bor flere borgere med udfordringer, end i andre lokalsamfund i kommunen.

” Vi var nødt til arbejde med ulighed i sundhed. Og så dykkede vi ned i værktøjskassen for at se, hvad vi havde af muligheder. Og så kom det her op med at arbejde helt ude i marken meget tæt på borgerne. Det, synes vi som politikere, kunne være spændende.

Udvalgsformand Sundheds- og Ældreudvalg,
Silkeborg Kommune

Det første nærmiljøprojekt var kun finansieret af Sundheds- og omsorgsudvalget, hvorfor det primært var sundhed og de såkaldte KRAM-faktorer, der blev arbejdet med. I erkendelse af at der kun blev 'skrabet en lille smule i overfladen'

lokalt ved udelukkende at have et snævert fokus på sundhed, blev Børne- og Ungeudvalget og Arbejdsmarkedsudvalget inviteret til at være med i de kommende nærmiljøprojekter. Dermed har de seneste indsatser haft et langt bredere sigte med fokus på at styrke sammenhængskraften og fællesskaberne i lokalsamfundene samt skabe mere lighed indenfor flere domæner end bare sundhedsområdet. Det er dog stadig sundhedsområdet, der har det politiske ejerskab i nærmiljøprojekterne, og det er det udvalg, der tager initiativet til tværgående politiske drøftelser, hvis et nyt nærmiljøprojekt skal igangsættes. Dette begrundes med, at det primært er i kommunens Sundhedsfremme- og forebyggelsespolitik, at der eksplicit står, at der skal arbejdes med lokalsamfund, der er socialt og/eller sundhedsmæssigt udfordret.

Politikerne er involveret i beslutningen af et nyt nærmiljøprojekt, og bliver løbende orienteret om aktiviteter, forankring og læring i projekterne, og får indblik i den afsluttende evaluering. Politikerne er meget bevidste om, at det er svært at måle kvantitativt på disse indsatser. Særligt da der i højere grad er blevet fokus på fællesskaber og mental sundhed i de seneste projekter, hvilket er sværere at måle på end hvor mange, der er stoppet med at ryge eller har tabt sig ved at deltage i et forløb.

” Vi hører fra områderne, at de er blevet mere bevidste om at hjælpe nogle ind i fællesskaberne, som måske har lidt svært ved det. Man banker på ved naboen og spørger 'vil du ikke med?' Man arrangerer nogle ting, hvor man ved, at nogle af dem, der har lidt svært ved at komme, de kan være med.

Udvalgsformand Sundheds- og Ældreudvalg,
Silkeborg Kommune

Byrådet har ikke vedtaget en overordnet politik eller strategi om at arbejde lokalsamfundsba- seret med fokus på at skabe lige muligheder for borgerne. Der er dog en stærk tradition for at arbejde med nærdemokratiet og de 29 lokalråd, der findes i kommunen.

Styregruppe leder både lokalt og strategisk

Styregruppen for nærmiljøprojekt Århusbak- ken består af sektionsledere i de tre involvere- de forvaltningsområder; sundhed-, skole-, og beskæftigelsesområdet. Derudover er lederen af den lokale skole og lederen af den lokale dag- institution en del af styregruppen. Direktørerne for de to boligforeninger, der har almene boliger i lokalområdet, er også med i styregruppen. Det er altså en styregruppe, som er repræsenteret på flere niveauer med forskellige typer af beslut- ningskompetencer. Det er styregruppens opgave at bane vejen for, at de valgte aktiviteter kan igangsættes og implementeres. Derudover er det væsentligt, at styregruppemedlemmerne sørger for, at den erfaring, viden og kompetencer, der opnås i nærmiljøprojekterne, bliver videreformid- let i de organisationer, de repræsenterer.

” Der er stor forskel på, hvor stort ansvar de forskellige styregruppemedlemmer tager for at holde projektet i gang og nå de mål, vi skal nå. Engagementet er ofte afhængigt af, hvor meget ens afdeling er knyttet op på de mål, der er i projektet.

Sektionsleder, Silkeborg Kommune

Styregruppens sammensætning gør, at der er et stærkt lokalt fokus. Det er primært de kommunale sektionsledere, der sammen med projektleder-

ren skal sørge for, at de kommunale strategier og handleplaner kommer i spil lokalt, og at de lokale aktiviteter og prøvehandling i nærmiljøprojektet bliver sat i spil strategisk i kommunen.

” Det enkelte styregruppemedlem har jo også ansvaret for, at alt hvad der foregår i afdelingen af strategier, mål og indsatser bliver koblet til arbejdet i lokalsamfundet. At man spiller ind og siger, at lokalsamfundsindsatsen kan være et prøvelaboratorium for det, vi gerne vil prøve af, inden vi ruller det ud i hele kommunen.

Sektionsleder, Silkeborg Kommune

En engagerende kortlægningsproces

Valg af lokalområde til et nærmiljøprojekt fore- tages af politikere på baggrund af data indhentet i Danmarks statistik, i kommunens forvaltninger og i sundhedsprofilen 'Hvordan har du det?'⁴⁷

Da Århusbakken var blevet valgt som lokalområ- de, blev der afholdt møder med kommunale loka- le aktører såsom hjemmeplejen, sundhedsplejen, skoleleder, daginstitutionsleder samt frivillige lokale aktører såsom afdelingsformænd i bolig- organisationer, formand for pensionistforening og idrætsforeninger. Derudover afholdtes der møder med f.eks. den lokale præst, leder i dagligvarebu- tikken og andre relevante aktører. Alle blev spurgt til hvilke udfordringer, ressourcer og mulige initi- ativer, de kunne få øje på i lokalområdet.

Disse informationer blev samlet i et oplæg til styregruppen, som dernæst besluttede hvilke indsatsområder, der skulle igangsættes initiativer indenfor, og der blev opsat mål for hvert indsats- område. I nærmiljøprojekt Århusbakken er de fire indsatsområder: 1. Venskaber og fællesskaber. 2. Forældredeltagelse. 3. Sundhed og trivsel. 4. Det gode ungeliv.

Derefter blev der gennemført en borgerunder- søgelse, hvor borgerne kunne svare på et spør- geskema om mulige indsatser indenfor hvert indsatsområde, og de kunne melde sig til at være med til at stå for dem. Spørgeskemaet stod for- skellige borgere for at udlevere til deres netværk,

og projektmedarbejdere stod ved den lokale dagligvarebutik, daginstitution og skole for at få borgere til at udfylde spørgeskemaet. (Se mere om Sneboldmetoden i kapitlet Værktøj, metoder og input til det konkrete lokalsamfundsarbejde).

Derudover blev de kommunale og frivillige aktører spurgt til, hvad de ville være med til at sætte i gang for at indfri målene indenfor de fire indsatsområder, og der blev afholdt inddragende møder i alle afdelingsbestyrelser i boligforeningerne.

Projektgruppen gik derefter i gang med at beskrive og igangsætte de ønskede aktiviteter sammen med borgere, frivillige og kommunale aktører. Undervejs har der været løbende involvering af borgere og aktører i forbindelse med nye behov og idéer, som f.eks. nogle lokale beboere, der ønskede at nedsætte deres tobaksforbrug, hvorefter der blev iværksat et lokalt tilrettelagt rygestopforløb, hvor borgerne selv stod for rekrutteringen af deltagere. Eller da sundhedsplejersken og børnehaven ønskede at iværksætte en baby-bazar for forældre på barsel for at få en tidlig kontakt til småbørnsfamilierne i lokalom-

rådet. Her blev målgruppen inddraget i at udvikle tilbuddet.

Det var et bevidst valg fra projektgruppens side ikke at invitere til åbne workshops og borgermøder, da de mindre ressourcestærke borgere sjældent dukker op til den slags arrangementer. Mange af dem blev i stedet hørt igennem ovenstående proces, og det har da også vist sig, at flere i denne målgruppe har været involveret i indsatsen og er blevet frivillige.

Programteori til planlægning, styring og evaluering

I de seneste nærmiljøprojekter er der anvendt en meget simpel form for programteori som styringsredskab for projektgruppen. Programteorien er udarbejdet på baggrund af det såkaldte projektforklæde, som er et dokument, der fungerer både som rettesnor i projektet og forventningsafstemning i styregruppen. Projektforklædet indeholder formål, delmål, leverancer og en overordnet tids- og handleplan. (Se mere om programteori i kapitlet Værktøj, metoder og input til det konkrete lokalsamfundsarbejde).

Den simple programteori anvendes som styringsredskab mellem projektgruppen og styregruppen. Når projektgruppen, sammen med lokale borgere eller aktører, vil iværksætte en aktivitet i lokalsamfundet, formuleres den i en aktivitetsbeskrivelse, hvor aktiviteten kort beskrives, og det tydeliggøres hvilken virkning aktiviteten skal opnå på kort og lang sigt, og hvordan aktiviteten er med til at opfylde mål og delmål indenfor de fire indsatsområder i projektet. Denne aktivitetsbeskrivelse drøftes og godkendes af styregruppen. På den måde kan styregruppen være med til at vurdere, om den planlagte aktivitet er med til at løfte den samlede indsats.

Alle aktiviteterne evalueres, og det anføres i aktivitetsbeskrivelserne hvordan. Nogle af aktiviteterne evalueres primært ved registrering af fremmøde, og om der er fundet en bæredygtig løsning, så aktiviteten kan fortsætte. Andre aktiviteter bliver evalueret med kvalitative interviews af både deltagere og de frivillige eller kommunale aktører, der har været med til at stå for aktiviteten. Fælles for alle typer af opsamlinger og evalueringer er, at de skal forholde sig til de ønskede virkninger, der er beskrevet i aktivitetsbeskrivelserne.

Ved afslutning af hvert nærmiljøprojekt i Silkeborg Kommune foretages en kvalitativ evaluering, hvor både borgere og aktører forholder sig overordnet til, om nærmiljøprojektet har været med til at styrke sundheden, trivslen og sammenhængskraften i lokalsamfundet.

Social brobygger kobler borgere i udsatte positioner med lokale fællesskaber

I de to første nærmiljøprojekter i Silkeborg Kommune har der været fokus på en super setting-tilgang, hvor der primært er blevet arbejdet igennem lokalsamfundets arenaer med henblik på at styrke sundhed og trivsel i lokalsamfundet. Erfaringerne viste dog, at det var svært at få kontakt til nogle af de mest udsatte borgere ad den vej, da f.eks. både skoler og foreninger også har svært ved at få fat i den målgruppe, særligt de voksne. Derfor blev der i Nærmiljøprojekt Århusbakken ansat en Social brobygger, som man kender det fra De sociale helhedsplaner, der i højere grad tilbyder støtte til den enkelte borger på individ-

niveau. Det kan være alt lige fra at hjælpe med at forstå breve fra det offentlige til at forberede borgeren til møder med sagsbehandlere eller læger. Det kan også handle om at støtte borgere med angst eller ensomhed til at blive en del af et lokalt fællesskab. Den sociale brobygger får også henvendelser fra kommunale medarbejdere såsom mentorer, sundhedsplejersker og forebyggende medarbejdere på ældreområdet i forhold til at støtte lokale borgere til f.eks. at få meldt børnene ind i den lokale gymnastikforening, deltage i pensionistforeningens fællesspisning eller blive en del af Århusbakkens Mandeklub.

” Vi kan have en mere helhedsorienteret tilgang, når vi møder en borger med udfordringer. Ofte har borgerne kontakt med de rette hjælpeforanstaltninger i f.eks. familieafdelingen, i psykiatrien og i jobcentret, men nogle gange ser vi, at der mangler et helhedsperspektiv, så borgeren får en koordineret hjælp, der tager hensyn til de kompetencer og overskud, som han/hun har.

Projektleder/social brobygger, Nærmiljøprojekt Århusbakken

Den sociale brobygger arbejder ikke kun på individniveau, da det er vigtigt, at der bliver ved med at være lokale fællesskaber, som borgerne kan være en del af. Særligt nogle tilbud, som er lette at blive en del af. For nogle af borgerne, som den sociale brobygger har kontakt til, er det for stor en mundfuld at deltage i fællesskaber, hvor det kræver fast fremmøde på et bestemt tidspunkt, og som kræver stort fysisk eller mentalt overskud. Derfor arbejder den sociale brobygger både med at understøtte eksisterende lokale tilbud, og at etablere nye såkaldte lavtærskeltilbud, som er nemme at blive en del af.

Et sådan tilbud er f.eks. Kaffe på kanden, hvor borgerne kan komme til formiddagskaffe og rundstykker hver mandag. Tilbuddet er nu drevet af lokale frivillige, der på skift står for at gøre klar og byde nye velkommen. Den sociale brobygger er til stede en gang i mellem, særligt hvis hun ved, at der kommer nye, som hun har haft kontakt til. Hvis hun har en aftale med borgere

om at hjælpe dem, sætter hun dem som regel stævne til Kaffe på kanden, så de kan få øje på muligheden for at blive en del af dette netværk. De borgere, der deltager på kontinuerlig vis, har fået et stærkt lokalt netværk, der rækker ud over selve aktiviteten, og som kan meget mere end et kommunalt tilbud. De hjælper hinanden, når de har brug for det, f.eks. med kørsel til vaccination, indkøb under sygdom etc.

I nærmiljøprojekterne er 'proaktiv rekruttering'⁴⁸ blevet anvendt for at få kontakt til borgere, som er sværere at nå. Projektmedarbejdere har i en periode ringet på alle døre i lokalområdet for at gøre opmærksom på aktiviteter, man kan deltage i, og muligheden for at få en samtale med den sociale brobygger. Hvis borgeren har vist interesse, er vedkommendes telefonnummer blevet noteret og hurtigt kontaktet efterfølgende for at følge op. Det er en ressourcetung metode. Men det vurderes, at indsatsen har fået kontakt til nogle borgere, som ellers ikke ville have fået hjælp, og disse borgere er blevet engageret i forskellige typer af aktiviteter og tilbud. (Læs mere om proaktiv rekruttering i kapitlet Værktøj, metoder og input til det konkrete lokalsamfundsarbejde.)

Når den sociale brobygger skal sætte ord på hvilke kompetencer, hun gør brug af i sin funktion, så nævner hun først og fremmest nysgerrighed. En oprigtig nysgerrighed på borgerens livssituation, på organisationers grundvilkår, på systemers opbygning osv. Det er helt klart en fordel, hvis man f.eks. kender til, hvordan dagplejeres organisering og arbejdsdag hænger sammen, hvis man skal samarbejde med dem. Det er også en fordel at kende til f.eks. Udbetaling Danmark, så man ved lidt om, hvad en borger kan forvente af krav og konsekvenser, og ikke kun hjælpe med at læse brevet, borgeren har fået.

” *Jeg skal også være det rolige nervesystem, som borgeren møder. Mange af dem har oplevelse af ikke at kunne mestre sit eget liv lige nu og kan være præget af frygt og panik. Og så har jeg en empower-tankegang, der ligger på ryggraden, hvor det menneske, der sidder overfor mig, er livseksperter, og jeg kan eller skal ikke løse hans eller hendes problemer, men jeg kan hjælpe.*

Projektleder/social brobygger, Nærmiljøprojekt
Århusbakken

Delt ansættelse mellem kommunen og boligorganisationer

Projektmedarbejderen, som også er social brobygger, har en delt ansættelse i henholdsvis de to boligorganisationer og i kommunen. Det vurderer hun som en meget stor styrke i sit arbejde; ved at være en del af boligorganisationen har hun et tæt samarbejde med ejendomsfunktionærerne, der kommer i mange hjem, og ad den vej kan koble beboere med hende. Hun kan også bruge boligorganisationernes kommunikationskanaler til beboerne som f.eks. en SMS-service, og derudover har hun let adgang til de forskellige demokratiske niveauer i boligorganisationerne, hvis de skal være med til at træffe beslutning om nye aktiviteter i lokalområdet. Ved at være en del af kommunen har hun let adgang til de ressourcepersoner, der kan hjælpe de borgere, der har brug for ekstra støtte. Derudover kan hun løfte lokale problematikker ind i den kommunale organisation. Hun har f.eks. fra flere familier hørt, at der er et sundhedspleje-tilbud, som kan være vanskelig at deltage i, og det kan hun gå videre med til den ledende sundhedsplejerske og drøfte.

” *Det er langt nemmere at have en sådan samtale, når man har viden med fra lokalområdet og samtidig er en del af kommunen... så kan jeg lettere sige, er det noget, vi skal gøre noget ved sammen? Der er en kæmpe forskel i at kunne sige 'vi' og 'sammen'. Det ville jeg ikke kunne sige med samme autenticitet, hvis jeg kun var ansat i en boligorganisation.*

Projektleder/social brobygger, Nærmiljøprojekt
Århusbakken

Projektmedarbejderen vurderer, at det har været lettere at få direktører i boligorganisationerne og kommunale ledere til at snakke samme om nogle mere overordnede strategier og beslutninger i og med, at der har været en delt ansættelse.

Sektionslederen sætter ord på, hvad det kræver af hende som leder at arbejde så tæt sammen med boligorganisationerne:

” *Man bliver nødt til at lytte til de samarbejdspartnere, man har, og prøve at være nysgerrig på, hvad deres virkelighed er, og hvordan de ser verden. Og så få det kombineret med de mål, vi har kommunalt, og den ramme vi arbejder indenfor. Og så tænker jeg, at der opstår nogle helt fantastiske løsninger indenfor det rum. Men det kræver virkelig en åbenhed, en fleksibilitet og en generøsitet i samarbejdet.*

Sektionsleder, Silkeborg Kommune

Fra énstregen indsats til flerstrengt indsats

Som tidligere beskrevet var det første nærmiljøprojekt en énstregen indsats, hvor KRAM-faktorerne var omdrejningspunktet og formålet var at skabe mere lighed i sundhed, forstået som fysisk sundhed. I de nyere nærmiljøprojekter bliver der både arbejdet med den fysiske, mentale og sociale sundhed, og det er en mere flerstrengt indsats, hvor der arbejdes indenfor flere forskellige domæner som f.eks. uddannelse, beskæftigelse og sundhed. Der arbejdes på både individ- gruppe- og organisatorisk niveau, og der arbejdes igennem forskellige kanaler såsom partnerskaber, samtaler, tilbud og aktiviteter. Her nedenfor gives et indblik i, hvad der konkret sker i den flerstrengede indsats.

Mobilisering af borgere til frivilligt drevne netværk:

- Da det blev tydeligt igennem data og ved at tale med borgerne i lokalområdet, at der var en del enlige mænd, som var på kanten af arbejdsmarkedet enten pga. sygdom eller misbrug, besluttede projektgruppen at forsøge at etablere en mandeklub sammen med to mænd i målgruppen. En lokal mand på efterløn fik et lille honorar i en opstartsperiode til at igang-

sætte mandeklubben, som nu mødes én gang om ugen og er drevet af frivillige kræfter.

- Én af afdelingsbestyrelserne i den lokale boligforening ønskede sig et beboerhus, som alle på Århusbakken kan bruge. Projektmedarbejderen har hjulpet en gruppe af borgere med at organisere frivilligruppen omkring driften af beboerhuset, og sikre at beboerhuset bruges respektfuldt. I dag er der spilaftener, filmarrangementer og foredrag i beboerhuset.
- I det seneste nærmiljøprojekt kom to rengøringsdamer på den lokale skole til projektlederen og fortalte, at de manglede et lokalt træningstilbud, som alle kunne deltage i. Sammen med en medarbejder i kommunens sundheds- hus blev cirkeltræning iværksat og efter et år var det frivilligt drevet.

Prøvehandlinger i kommunale organisationer:

- Sammen med den lokale skole blev der iværksat en prøvehandling, som blev kaldt Makkerlæsning. En ældre elev blev ansat som læsemakker under de samme vilkår som en bogopsætter på skolebiblioteket. Læsemakkeren skulle én dag om ugen læse med en udvalgt elev fra indskoling, som havde brug for et læseløft. Selvom der var gode resultater, viste det sig, at selve indsatsen var ressourceintensiv i mandstimer, for projektmedarbejderen blev nødt til at være til stede hver gang, da indsatsen kræver mulighed for støtte fra en voksen. Skolen har nu valgt at bruge erfaringerne til en model, hvor læsetræningen foregår i skoletiden, og eleverne dermed har adgang til voksenstøtte ved lærerne.
- I et andet nærmiljøprojekt, i byen Fårvang, var der et ønske fra den lokale skoleleder og lederen af daginstitutionen, om at afprøve, om der kunne iværksættes en tidligere indsats i familier med udfordringer ved at have en fremskudt familierådgivning på skolen og i daginstitutionen. I projektperioden blev det afprøvet, hvilken forskel det gjorde for familierne og det tværfaglige samarbejde, at der var en familierådgiver, som var til stede lokalt én dag om ugen. Det viste sig at være så succesfuld,

at skolen nu betaler familieafdelingen for, at ordningen fortsætter.

Kapacitetsopbygning på tværs i lokalområdet:

- I de to seneste nærmiljøprojekter er der i projektperioden blevet etableret et samarbejdsforum lokalt, hvor repræsentanter fra kommunale lokale organisationer som f.eks. skole, daginstitution og ældrecenter samt repræsentanter fra frivillige foreninger som f.eks. lokalråd, borgerforeninger, idrætsforeninger og spejderorganisationer mødes fire gange om året. Initiativet blev taget af projektgruppen, da det blev tydeligt, at der var meget lidt koordinering på tværs i lokalområdet både ift. konkrete arrangementer som f.eks. byfester, men også ift. udfordringer som f.eks. unge der laver ballade i lokalsamfundet. Disse fora er nu selvkørende, og det viser sig, at det øgede kendskab til hinanden også skaber nye samarbejdsrelationer, som når plejecentrets frivillige cykler med plejecentrets beboere ned til børnehavens legeplads og får en kop kaffe. Eller når skolen har påsketema og laver påskefrokost i madkundskab, og inviterer beboerne fra den lokale boligforening til påskefrokost.
- Da nærmiljøprojektet på Århusbakken påbegyndtes havde én af afdelingsbestyrelserne afsat midler til et udeområde mellem boligblokkene til unge. Der var udarbejdet flotte tegninger, men adspurgt af projektlederen, om de havde inddraget nogle lokale unge, var svaret nej. Derfor blev afdelingsbestyrelsen koblet med den lokale klub, som kunne give sparring på udeområdet fra et ungeperspektiv. Skolens klub havde længe gået med et ønske om at gøre noget ved deres udeområde, men der var ikke midler til det i kommunen. Så derfor blev parterne enige om at undersøge muligheden for at midlerne fra afdelingsbestyrelsen kunne bruges til at opgradere klubbens udeområde, som til gengæld så skulle være åben for lokalområdets unge udenfor klubbens åbningstid. Det lykkedes, og lokalområdet har i dag et flot udeområde for unge, med afsæt i deres egne ønsker.

Kommunens egne vurderinger af styrker og svagheder ved deres lokalsamfundsindsats

Styrker:

- Der er skabt et godt involverende forarbejde, hvor borgere og lokale både frivillige og kommunale aktører byder ind.
- Koblingen mellem at understøtte den enkelte borger i en udsat position og at styrke lokale fællesskaber.
- En projektorganisation, der har stærkt lokalt kendskab og et vidt forgrenet netværk i den kommunale organisation.
- En styregruppe, der er meget lokalt engageret.
- Kommunen har medarbejdere, der kender lokalsamfundet godt og hurtigt kan bygge et netværk op omkring den enkelte borger eller gruppe af borgere.
- Der bygges kompetencer og kapacitet op i lokalsamfundet, så der i højere grad tages hånd om borgerne, og der skabes sammenhold blandt borgerne.
- Der kommer mange flere gevinster, end man kan forudsige ved at arbejde så lokalt og samarbejde med alle typer af aktører.

Svagheder:

- Der er ingen overordnede beslutninger truffet i kommunen om at arbejde lokalsamfundsbaseret på tværs af udvalg og forvaltninger. Det betyder, at nærmiljøprojekter vedtages fra gang til gang med de politiske udvalg, der ønsker at være med, hvilket kan vanskeliggøre langsigtet planlægning.
- Styregruppemedlemmerne er gatekeepere til at lede op ad i organisationen til chef- og direktørniveauet ift. de mere overordnede beslutninger, der skal træffes og den læring, der sker lokalt.
- Nærmiljøprojekterne har en forholdsvis kort projektperiode på 3-4 år. Mange af processerne både på individ- og lokalsamfundsniveau tager lang tid.
- Når nærmiljøprojekterne kun drives af én person, så bliver det meget personafhængigt og skrøbeligt.

Gode råd fra Silkeborg Kommune til andre kommuner, der vil i gang med at arbejde med lokalsamfund som sundhedsfremmende arena:

- Lokalsamfundsindsatser giver gode muligheder for at arbejde med social ulighed i sundhed.
- Man skal tænke tværgående og langsigtet, hvis man vil skabe kontakt til de mindre ressourcestærke borgere.
- Man skal arbejde på tværs af forvaltningsområder og have alle lokale aktører med.
- Sørg for at have fokus på koblingen mellem de lokale kommunale aktører og den forvaltning, de arbejder i. De er ikke altid bekendte med hinanden, og hvad de konkret arbejder med.
- Tænk forankring af aktiviteter i indsatsen allerede ved igangsættelsen. De organisationer eller netværk, der skal forankre aktiviteten, skal være med fra start.
- Vær opmærksom på at for meget fokus på det lokale og konkrete kan gøre det svært at have det strategiske blik på lokalsamfundsindsatsen.
- Det er vigtigt, at lokalsamfundene oplever, at kommunen gerne vil samarbejde med dem om at gøre deres lokalområde til det bedste sted at bo.

Gennem opsøgende arbejde træffes en pensioneret kvinde på 65 år, som fortæller, at hun pga. en psykisk lidelse flere gange har været indlagt på et akut døgntilbud for at håndtere hverdagen. Behovet for indlæggelse sker ofte i forlængelse af weekenderne, hvor hun er meget alene. Hun og den sociale brobygger aftaler, at kvinden skal prøve at komme til Kaffe på Kanden, som er et ugentligt tilbud mandag formiddag. Kvinden ser selv en fordel i, at tilbuddet netop ligger mandag formiddag lige efter weekenderne. De første gange er

den sociale brobygger med for at skabe en tryk overgang til det eksisterende fællesskab. Kvinden begynder at komme fast om mandagen og fortæller efter ca. tre måneder, at hun har kunne undgå indlæggelser på det akutte døgntilbud ved at deltage i tilbuddet fast. Hun mener selv, at hun bedre kan klare weekenderne i ensomhed, når hun ved, at hun skal afsted om mandagen.